

III. ODTÜ ARKEOMETRİ ÇALIŞTAYI

TÜRKİYE ARKEOLOJİSİNDE METAL:
ARKEOLOJİK VE
ARKEOMETRİK
ÇALIŞMALAR

Prof. Dr. Halet Çambel
Onuruna

Bildiriler Kitabı

3 - 5 Ekim 2013
Kültür ve Kongre Merkezi
D Salonu

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

MÖ 1. BİN BATI ANADOLU DEMİRCİLİĞİNE AİT YENİ VERİLER

Daniş BAYKAN

Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı
danisbaykan@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada Batı Anadolu kazıları, özellikle Nif Dağı Kazısı'nın Karamattepe sektöründeki maddi kültür kalıntılarının oluşum süreci, demirin madenden çıkarılışından nesne haline getirilişine kadar geçirdiği süreç, Nif Dağı Kazısı örnekleriyle sunulmuştur. İzmir kent merkezinin hemen doğusunda yer alan ve İstanbul Üniversitesi Klasik Arkeoloji Bölümü'nden Prof. Dr. Elif Tül Tulunay başkanlığında yürütülen Nif Dağı Araştırma ve Kazıları, Buca, Bornova, Torbalı ve Kemalpaşa ilçeleri sınırlarında kalmaktadır. İlk yedi yılını tamamlayan kazılar güneydoğu yamaçta yapılmaktadır. Nif Dağı kazılarının Karamattepe, Balıcaoluk, Başpınar ve Dağkızılca çalışma alanlarında, iki bine yakın metal buluntu ele geçmiştir. Tasnif sırasında, çoğunluğun Karamattepe demirleri olduğu anlaşılmıştır. Burada, Nif Dağı araştırma ve kazıları kapsamında tespit edilen Karamattepe metal işliğin demircilikle ilişkisi, işlik kullanımının başlangıcının ve kullanıldığı sürecin siyasal nedenleri tartışılmış, tarih, tipoloji ve analojinin kullanımıyla bu kültürel farklılığın kökeni için bazı önerilerde bulunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELELER: antik demir, arkeometalürji, Karamattepe, MÖ 6. yüzyıl, Nif Dağı kazısı örnekleri

NEW DATA FOR WEST ANATOLIAN IRON PRODUCTION OF THE FIRST MILLENIUM BC

ABSTRACT

In this study, processing of iron from quarry to the end product was tried to be presented with the example of Nif (Olympos) Mount Project conducted east of modern İzmir and particularly in the light of material culture of Karamattepe Sector of the project. Nif (Olympos) Mount Excavation and Investigation Project, conducted by Prof. Dr. Elif Tül Tulunay from İstanbul University Classical Archaeology Department, is within the borders of Buca, Bornova, and Torbalı and Kemalpaşa towns. Most of the metal objects found in four individual research areas of the project are made of iron. Nearly 2000 iron objects were unearthed and restored between 2009 and 2012 excavation seasons. This paper also discusses Karamattepe metal workshop area, beginning of activities at the area and its historical background.

KEYWORDS: ancient iron, archaeometallurgy, Karamattepe, 6th century BC, samples from Nif Mountain excavation

GİRİŞ

İzmir'in kent merkezinin hemen doğusundaki Nif Dağı'nın kuzeyini Sipylos Dağı, doğusunu Tmolos Dağsırası (Bozdağlar) oluşturmaktadır (Şekil 1). Prof. Dr. Elif Tül Tulunay başkanlığında dağın güneydoğu yamacında yürütülen ve ilk yedi yılını tamamlayan Nif (Olympos) Dağı Kazıları (Tulunay, 2006; 2007; 2008; 2009; 2010; 2011; 2012) Karamattepe, Balıcaoluk, Başpınar ve Dağkızılca çalışma alanlarında sürdürülmektedir. Bu alanlardan ele geçen, 513'ü kazı envanterlik, 1704'ü kazı etütlük olmak üzere iki bini aşkın metal buluntunun ayrımı sırasında, çoğunun Karamattepe'den elde edilmiş olan demirler buluntular olduğu anlaşıldığı için, burada sunulacak olan maddi kültür kalıntıları Nif Dağı Kazısı'nın Karamattepe sektöründen derlenmiştir (Şekil 1). MÖ 8-6. yüzyıllar arasına tarihlenen Karamattepe yerleşim alanı, MÖ 4. yüzyılda kısa süre mezarlık olarak kullanılmıştır. Konu edilen maddi kültür